

Minu elu kutse

Tänapäeval on vähe noori, kes teavad selgelt, mida nad elult tahavad: milline eriala valida ja kus seda õppida, kuhu tööle minna ja kuidas arengut jätkata, karjääriredelil tõusta. Kindel siht silme ees terendamas, teavad nad, kuidas eesmärkideni jõuda ja kauges tulevikus õnnelikult pensionile jääda. Mina pole üks neist. Kui ma ei tea isegi, millist tööd tahan tegema hakata, mis siis veel suurest ja kõikehõlmavast missioonist või eesmärgist siin elus rääkida.

Mäletan, kuidas lasteaias minult küsiti: „Risto, kelleks sa suurena saada tahad?“ Lõbusa lapsehäälega vastasin, et soovin olla politseinik, tuletõrjuja või mõni muu vahvas riietuses vilkuritega autoga sõitev superkangelane. Samasisuliselt küsimusi esitatakse mulle siiani, viimasel ajal üha tihedamalt, kuid uudishimulikult malbe hääletoon on asendunud kannatamatu ja veidi isegi etteheitva „poiss-otsusta-juba-ära“ varjundiga. Enam ei kuulu minu suust juttu politseinikust, tujetõrjust ega isegi mitte Batmanist. Õigupoolest ei kuuldagi mingit adekvaatset vastust.

Eelmisel kooliaastal palus majanduse valikaine õpetaja meil kirjutada referaadi teemal „Kellena ma ennast tulevikus näen“. Tegin töö FBI agendiks saamisest. Sain väga positiivse tagasiside koos hindegaga A. Oli mõtte tõesti nii hea või püüdis õpetaja naiivse poisikese unistust, et noor endise liiduvabariigi elanik võib Föderaalsete juurdlusbüroo agendiks saada, üleval hoida, ma ei tea ega ilmselt saagi teada. Niikuinii avastasin juba uurimust alustades, et et büroo töötajaks saab vaid Ühendriikide kodanik ja kuna Eesti topeltkodakondsust ei luba, pidin mõtte FBI-st juba eos maha matma. Vaevalt oleksin nõus laskma ennast eestlase asemel ameeriklaseks kutsuda. Tõsi, neil on ka harukontorid Euroopas, kuid millises inspireerivas Hollywoodi filmis käib ülipinev tegevus Bernis või Viinis? Ikka on tegu

New Yorki või Los Angelesega, kus automaadivalangute ja plahvatuste keskel kangelased esile tõusevad.

Elukutse peab inimesele meeldima ja huvi pakkuma, kuid isiklikule ja emotsionaalsele valmidusele lisandub veel üks ülioluline punkt: valdkonnas peab olema hea. Et olla edukas, isegi väga hea. Niisiis olen püüdnud mõelda, milles ise andekas olen. Hinnetelehelt ei pea vastust pikalt otsima. Suurepärased hinded ja poodiumikohad piirkondlikel olümpiaadidel tõestavad, et olen keemias keskmisest tugevam. Nüüd aga tõuseb esile huvifaktori probleem. Nimelt ei näe ma ennast tulevikus kusagil maa-aluses laboris uurimas neoliitikumiaegsete kivististe koostist, Läänemere saastatust või midagi muud samalaadset. Paraku tehti aga just seda keemia huvipäeval Tartu Chemicumis, kus spetsialistid väga entusiastlikult õpilastele midagi selgeks püüdsid teha. Igavuse kätte surres pani mind imestama paljude kaasõpilaste vaimustus nähtu üle ja mulle hakkas tunduma, et selles valdkonnas oleks minust sobivamaid töölisi, kes tõesti oma ameti üle rõõmu tunneks. Nii arvasin kuni 2011. aasta veebruarini, kui keemiaõpetaja kutsus meile rääkima TTÜ tudengid, kes põgusalt mainisid, et ülikoolis keemiateaduskonna lõpetajatel on veel üks väljund – kriminalistika. See aga püüdis minu tähelepanu. Kaitsepolitsei palgal olles saaksin lahendada mõrvamüsteeriume, teha midagi oma riigi ja selle inimeste heaks ning täitmata ei jääks ka lapsepõlveunistus kurikaelade pokri pistmisest. Lisaks pole tegu kuiva 9-st 5-ni kontoritööga, mida ma vaheldustotsiva inimesena ei kannata.

On veel üks väga eesrindlik eriala, milleni paljud head õpilased ja tugevad keemikud ikka ja jälle jõuavad – arst. Nagu eriagent ja detektiiv, saab ka tema võimaluse teisi aidata, südametunnistuse puhtana hoida ning õhtul voodisse minnes mõelda, et taas kord on midagi head ja õiget korda saadetud. Sama ei pruugi kehtida paljude – kindlasti mitte kõigi – advokaatide, poliitikute, investorite või ettevõtjate kohta, kes kõik on väga targad ja intelligentsed inimesed, kuid kelle kapis võib nii mõnigi luukere peidus olla. Muidugi leidub alatuid võtteid kasutavaid ja ebamoraalseid inimesi igal alal, kuid arst on alati sümboliseerinud ausust, lojaalsust ja konfidentsiaalsust. Viimasel ajal on aga massilise emigreerumise tõttu välismaale see arvamus muutumas, ent mitmekordsete palgaerinevuste tõttu on see inimlikult mõistetav. Siiski pole ka doktorielu lust ja lillepidu. Ränkrasked õpingud, pikk periood enda pädevuse tõestamiseks ja ülisuur vastutus inimese elu ja tervise ees panevad paljud

andekad noored elukutsest loobuma ja millegi muu kasuks valima. Tõenäoliselt võin enda kohta sama öelda.

Mis on ühist politseinikul, tuletõrjujal, FBI agendil, uurijal ja arstil peale selle, et nad saavad oma rahvast teenida? Kõik need inimesed saavad võimaluse olla kangelane, püüda au ja kuulsust ning teha seda moraalsel ja eetilisel viisil. Ehk on minus ikka peidus see 7-aastase poisi soov päästa maailma? Kui ma pole praeguseks tõsiselt täiskasvanuks saanud, äkki seda ei juhtugi? Samas vajab ühiskond ka selliseid inimesi ning loodetavasti olen ma tulevikus omal alal väljapaistev ja õnnelik. Hea seegi, et 21. sajandil ei pea eriala valimisel fundamentaalseid otsuseid vastu võtma, sest ameti vahetamine pole kuigi raske. Lõppeks on elu keerdkäigud tihtipeale etteaimamatud ja kõike muutvad kannapöörded võivad meid tabada kui välk selgest taevast. Elame, näeme!

Risto Laanemets, Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium